

MELLOMKIRKELIG RÅD OG MIDTØSTEN

STYRINGSdokUMENT 2012-14

(Vedtatt av MKR 30. mai 2012)

1. Innledning – mandat fra Kirkemøtet

Kirkemøtet i 2008 understreket at Den norske kirke - som del av Kristi legeme på jord - er knyttet sammen med kirkene i Midtøsten¹. Kirkemøtet ba oss ta vår del av ansvaret for situasjon i denne regionen.

Kirkemøtet ønsket en bred tilnærming til utfordringene i Midtøsten. Man var bekymret for religionsfrihetens kår i Midtøsten og for situasjonen for utsatte minoriteter, både religiøse og politiske. Møtet ba oss være fokusert på de kritiske levekårene for kristne. Mange av dem velger å emigrere, noe som utarmer de historiske kirkene. Kirkemøtet minte oss på at vi alle er Kristi kropp, og vi kan aldri tåle det når et av lemmene lider. Vi vil derfor stå sammen med våre trossøsken i bønn og arbeid om fred og rettferdighet for alle som lever i Midtøsten, både kristne, jøder og muslimer.

Mellomkirkelig råds (MKR) arbeid i Midtøsten i årene 2012–14 tar utgangspunkt i kirkemøtevedtaket fra 2008. Samtidig skal samarbeidet med kirker og organisasjoner i regionen og de internasjonale økumeniske organisasjonene videreføres. Etter Kirkemøtet i 2008 har det skjedd store politiske og sosiale omveltninger i Midtøsten, ikke minst de siste par årene. Også dette danner bakgrunn for MKRs prioriteringer i 2012-14.

MKR ønsker i tråd med Kirkemøtets signaler, å fortsette å prioritere utviklingen i Israel og i Det palestinske området de nærmeste par årene, og samtidig arbeide for et bredere engasjement i regionen. Dette vil skje i nært samarbeid med det regionale kirkerådet, Middle East Council of Churches (MECC), og Kirkenes Verdensråd (KV). MKR vil ha et særlig fokus på utviklingen i Egypt, noe som fordrer et tettere samarbeid med norske menigheter og organisasjoner som er engasjert i dette landet.

2. Innfallsvinkler til MKRs arbeid i Midtøsten

2.1 Det hellige land

Kirkemøtet prioriterte engasjementet i Midtøsten på grunn av vår kirkehistoriske tilknytning til Det hellige land. Kristendommen oppstod i denne regionen, og gjennom 2000 år har kirkene der vitnet om evangeliet og bidratt til at det ble spredt til hele verden. Som del av den globale kirke står Den norske kirke sammen med våre trossøsken i Midtøsten i Guds misjon.² De kristne i Midtøsten er i dag få i antall, men driver et betydelig diakonalt arbeid, ikke minst innenfor helse og utdanning. Åpen kristen evangelisering er derimot svært vanskelig, nærmest umulig, mange steder i Midtøsten, både på grunn av restriksjoner fra myndigheter og kulturelle forhold. Dette gjelder både i de arabiske landene og i Israel. Sammen med emigrasjon av kristne gjør disse forhold at kirkene og de kristne i Midtøsten i dag lever i en krevende situasjon. Derfor er solidaritet og støtte fra den globale kirke så avgjørende viktig.

¹ Det vises til KM 9/08 *Kyrkjene i Midtausten og vårt ansvar*
Med «Midtøsten» mener vi her Israel, Det palestinske området, Egypt, Jordan, Libanon, Syria og Irak.
FNs bruker begrepet 'Det okkuperte palestinske området'. Offisiell norsk betegnelse er 'Det palestinske området', og det er den siste betegnelsen som brukes i dette dokumentet.

² Det vises til KM-sak 07/2012 *Misjon til forandring – utfordringene fra Edinburgh 2010*

Bibelen, vår jødiske arv og kristne teologi trekkes inn i konfliktene i Midtøsten. Hellige skrifter brukes både som motivasjon til fredsbyggende arbeid og legitimering av undertrykkelse. Som troende har vi et ansvar for å tydeliggjøre Bibelens fredsbudskap og holde fram det kristne menneskesynet – også i aktuelle politiske konflikter. Samtidig må vi si ifra om misbruk av Bibelen i den hensikt å oppnå politisk gevinst for en gruppe. Dette blir særlig alvorlig når Skriften blir brukt for å legitimere krenkelse av andres rettigheter. MKR vil bevisstgjøre og ansvarliggjøre Den norske kirkes medlemmer i forhold til hvorledes vi formidler vår kristne tro og fortolker Den hellige skrift i forhold til situasjonen i Midtøsten og særlig i konflikten mellom Israel og palestinere.

2.2 Menneskerettigheter og rettferdig fred

MKR forankrer også engasjementet i Midtøsten i kirkens diakonale arbeid med menneskerettigheter, fred og demokrati. MKR tar utgangspunkt i FNs menneskerettighetserklæring og konvensjoner, internasjonal rett og i FNs vedtak knyttet til Israel og Det palestinske området.

Konfliktene i Midtøsten har store globale konsekvenser, og den folkerettsstridige okkupasjonen forårsaker - ikke bare store lidelser for den palestinske befolkningen - men bidrar også til økt konfliktnivå i hele regionen, og i verden for øvrig. Derfor er det særdeles viktig å involvere seg i arbeidet for en rettferdig fred i dette området.

Vi har et ansvar for å tale sant om situasjonen i Midtøsten, og MKR vil derfor si tydelig ifra når menneskerettighetene og internasjonal rett krenkes, uavhengig av hvilke myndigheter som begår uretten. MKR vil være solidarisk med de kristne i Midtøsten, men også med jøder og muslimer. MKR vil derfor samarbeide internasjonalt og med kirker og andre religiøse institusjoner og organisasjoner i regionen for å fremme demokrati, rettferdighet og fred for *alle* som bor i regionen.

MKR vil bevisstgjøre Den norske kirkes medlemmer i forhold til vårt ansvar for å påpeke og lindre nød og urett og for å fremme menneskerettighetene til våre medmennesker i Midtøsten.

MKR har en grunnleggende tro på at det er mulig for mennesker med ulik religion og kultur å leve fredelig sammen. Dette har historien i Midtøsten lært oss, og også i dag lever de ulike gruppene i regionen i fredelig sameksistens i mange lokalsamfunn. Troen på at rettferdig fred vil bli en realitet for *alle* grupper i Midtøsten er drivkraften i MKRs arbeid.

3. Prioriteringer

MKR vil de neste par årene videreføre den geografiske prioriteringen av Israel og Det palestinske området. I løpet av perioden må MKR ta stilling til om og hvordan et eventuelt bredere engasjement i flere land i Midtøsten kan utvikles. Det mest aktuelle er å følge opp engasjementet i Jordan og å utvide engasjementet til Egypt.

Tematisk vil vi ha et særlig fokus på de kristnes situasjon i Midtøsten, religionsfrihet, religionsdialog og fredsbygging.

MKR's arbeid de to neste årene skal konsentreres om å videreutvikle det eksisterende og forpliktende samarbeidet med vår søsterkirke, Den evangelisk lutherske kirke i Jordan og Det hellige land (ELCJHL), de økumeniske organisasjonene og partnerne i religionsdialogene.

3.1 Israel og Det palestinske området

MKR ønsker særlig å fokusere på situasjonen i Israel og Det palestinske området på grunn av den kirkehistoriske tilknytningen til området og på grunn av Israel/Palestina-konfliktens regionale og internasjonale betydning. Likevel skal vi være oppmerksomme på at kirkenes rolle og situasjonen i de andre landene i regionen også må vurderes ut fra sine særskilte kontekster.

Palestinske kristne

Dnk har en samarbeidsavtale med Den evangelisk lutherske kirke i Jordan og Det hellige land (ELCJHL), noe som også forplikter oss til solidaritet og nær kontakt med de palestinske kristne.

Kairosdokumentet *Et sannhetens øyeblikk, et ord om tro, håp og kjærlighet fra hjertet av palestinsk lidelse* som kom i desember 2009, utfordrer oss til å tro på våre trossøskens beskrivelse av den fortvilete situasjonen for befolkningen i Det palestinske området.³ Vi blir ydmyke, men samtidig oppløftet, av hvorledes de som lever under okkupasjon og fornedrelse, fastholder det kristne håpet og Guds kjærlighet til alle mennesker. Når *de* våger å tro at en rettfærdig fred faktisk vil komme en dag, påhviler det oss i Den norske kirke et stort ansvar for å gå sammen med dem på fredens og forsoningens vei. MKR har tatt oppfordringene i Kairosdokumentet på alvor ved å gjennomføre studieprosesser både i Teologisk nemnd og i Komiteen for internasjonale spørsmål. Dette har resultert i en konsultasjon i 2011 og en bok som utkommer høsten 2012. Denne boka vil kunne spille en viktig rolle i vårt informasjonsarbeid i kirkelige miljøer i Norge. MKR vil fortsette å arbeide med de utfordringer Kairosdokumentet gir oss.

Jødene og de messianske (Jesus-troende) jødene

Det viktig å skjelne mellom jødene som religiøst fellesskap og folkegruppe og som israelske statsborgere. Om lag 20 % av befolkningen i Israel er ikke jøder, og millioner av jøder bor utenfor Israel, som statsborgere av andre land. Jøder som gruppe er ikke ansvarlige for staten Israels politikk. MKR vil fortsette å tydeliggjøre dette i norsk opinion. Samtidig vil vi oppfordre *alle*, også jøder, både i og utenfor Israel, til å slutte seg til de krefter som arbeider for at Israel skal være et demokrati som respekterer menneskerettigheter og internasjonal rett.

Vi kristne har all grunn til å gjøre bot for vårt medansvar for de ulykker og den forfølgelse som har rammet jødene opp gjennom historien. MKR vil bl.a. delta i 60-årsmarkeringen av deportasjonen av norske jøder i 1942, og bidra til å holde i gang den offentlige samtalen om sviket mot jødene før og under 2. verdenskrig.

MKR fordømmer og vil motarbeide alle former for antisemittisme, både den som kommer til uttrykk i europeiske og i arabiske land. MKR er dypt bekymret tendenser til økende antisemittisme i vår tid. MKR vil de neste par år konsentrere seg om å utvikle ressursmaterieill til bruk i trosopplæringen. Vi ønsker å se arbeidet mot antisemittisme i Norge i sammenheng med vårt arbeid for å motvirke *alle* former for diskriminering og trakassering av religiøse minoriteter. MKR vil fortsette det nære samarbeidet med Det Mosaiske Trosamfund og Islamsk Råd Norge.

Kirkemøtet i 2008 oppfordret spesielt til mer kontakt med messianske (Jesus-troende) jøder. MKR gleder seg over at denne gruppen nå øker. De befinner seg i en krevende situasjon - som kristne i staten Israel og samtidig som del av det jødiske samfunnet. I dag vokser de evangelikale miljøene mens de historiske kirkene mister medlemmer, hovedsakelig gjennom

³ MKR responderte på Kairosdokumentet i en uttalelse fra MKRs møte i mai 2011.

emigrasjon. Disse forhold må MKR i større grad enn vi har gjort hittil, analysere og vurdere konsekvensene av i vårt arbeid i regionen.

MKR vil gjennom samarbeid med Den Norske Israelsmisjon og Casparisenteret bidra til å styrke relasjonen til Jesus-troende jøder og arbeide med å bedre forholdet mellom disse og de historiske kirkene. Kunnskapsnivået om de Jesus-troende jøder bør styrkes i Den norske kirke, og MKR vil oppfordre til at delegasjonsbesøk og andre besøk fra Den norske kirke også besøker messianske menigheter når de er i Israel.

Den politiske konflikten

Situasjonen i Israel og Det palestinske området er sentral for å forstå den politiske situasjonen i de andre landene i Midtøsten. Den 'arabiske våren' har vist at det er en av de sentrale underliggende årsakene til mangel på stabilitet i hele regionen, samtidig som internasjonale forhold også kompliserer den israelsk-palestinske konflikten. Staten Israel ble opprettet som resultat av vedtak i FN, og det påhviler derfor det internasjonale samfunnet et særlig ansvar både å sikre staten Israels legitimitet og rettighetene FN gav det palestinske folket.

Det er ikke MKRs rolle som et kirkelig organ å involvere seg i partipolitiske diskusjoner om Israel-Palestina-konflikten. Men MKR vil framholde at vi står fast på at alle parter må respektere FN, internasjonal rett og menneskerettighetene. Ut fra dette anerkjenner MKR staten Israel og respekterer det jødiske folks rett til å leve i fred og sikkerhet. Vi vil arbeide for at det israelske demokrati ikke undermineres av sterke interessegrupper i eget samfunn som vil begrense ytringsfriheten og organisasjonsfriheten til sine meningsmotstandere. Samtidig vil MKR arbeide for at alle aktører anerkjenner staten Israels folkerettslige legitimitet.

MKR vil understreke at Israel i dag okkuperer Vestbredden, inklusive Øst-Jerusalem, i strid med FN-vedtak og internasjonal rett. Dette bidrar til undergraving av palestineres menneskerettigheter. Vi ser med sorg på hvorledes okkupasjonspolitikken, med sin utbygging av israelske bosetninger og infrastruktur, også bidrar til å undergrave mulighetene for en fremtidig fungerende to-statsløsning. MKR er også svært bekymret for de negative følger okkupasjonspolitikken får internt i det jødiske samfunnet. MKR forventer den samme respekt for internasjonale avtaler og menneskers likeverd av staten Israel som av andre stater. Realiteten er at Israel er en militært overlegen okkupasjonsmakt som okkuperer det palestinske folkets jord og nekter dem elementære menneskerettigheter. Derfor kan ikke partene sidestilles i konflikten.

Det internasjonale samfunnet arbeider for å følge opp tidligere inngåtte avtaler om å etablere en to-statsløsning i Israel og Det palestinske området. Forhåpentligvis vil dette skje i løpet av de par nærmeste årene. Det er bred enighet om at norsk utenrikspolitikk skal bidra til å bygge en stabil og selvstendig palestinsk stat gjennom å styrke institusjoner og bygge det sivile samfunn. MKR støtter denne linjen.

MKR vil bidra til byggingen av en demokratisk palestinsk stat ved å bidra til å styrke det sivile samfunn gjennom kirkenes arbeid med diakoni og diapraksis. Vi vil støtte den lutherske kirken, de lutherske skolene og arbeidet for kvinners rettigheter. Vi vil også støtte diakonalt helse- og utdanningsvirksomhet gjennom vårt samarbeid med Kirkens Nødhjelp, Det lutherske verdensforbund og Middle East Council of Churches. For MKR er samarbeidet om Augusta Victoria sykehuset det mest omfattende.

Det er svært viktig å bidra til at kristne ikke emigrerer, men blir værende i de palestinske områdene. Det styrker mangfoldet i det palestinske samfunn, sikrer nærværet av mange svært ressursrike mennesker og gjør et kristent vitnesbyrd mulig. Vårt religionsdialogiske engasje-

ment er også begrunnet i troen på at de religiøse institusjonene er en viktig del av det sivile samfunn i regionen, og at de spiller en sentral rolle i forsonings- og fredsarbeid. MKR ønsker å identifisere og styrke kontakten med fredsskapende miljøer blant både israelere og palestinere.

MKR vil følge den politiske utviklingen nøye og støtte politiske løsninger som sikrer en rettfærdig fred og like rettigheter for alle, uavhengig av religiøs og kulturell bakgrunn. MKR vil fordømme alle brudd på menneskerettighetene, terror og illegitim voldsbruk, uansett hvem som utfører dem, vel vitende om at slikt foregår på begge sider av konflikten. Vi er også svært bekymret for den politiske og religiøse ekstremismen som finnes i både muslimske og jødiske grupper i området, og vi støtter flertallet av jøder og muslimer som tar avstand fra dette. MKR er også bekymret for ekstreme holdninger blant kristne og kristensionister i Vesten, også i Norge, som ut fra et prisverdig ønske om å støtte jødene, bidrar til å eskalere konflikten og forverre forholdene for kristne. MKR vil derfor fortsette arbeidet med å forebygge religiøs ekstremisme både i Midtøsten og i våre egne sammenhenger her hjemme.⁴

MKR er imot en *generell* økonomisk, kulturell eller akademisk boikott av Israel. I dagens situasjon tror vi ikke en generell boikott av Israel er et godt egnet middel for å fremme fredsbyggingen fordi det er nødvendig å opprettholde og utbygge kontakten med det israelske sivilsamfunnet. Men MKR oppfordrer derimot til at ingen norske selskaper eller statlige fond investerer i firmaer som bidrar til å opprettholde den ulovlige okkupasjonen. Likeens ber vi om at man ikke handler varer som er ulovlig produsert av bosettere i Det okkuperte palestinske området, og at norske myndigheter arbeider for en merkeordning som gjør dette mulig. Gjennom dette ønsker vi å tydeliggjøre at det er okkupasjonen vi er imot. MKRs synspunkter på investeringer i folkerettsstridige bosettinger er i tråd med anbefalinger både fra Kirkens Verdensråd (KV) og Det lutherske verdensforbund (LVF).

Reiser til Israel og Det palestinske området

MKR vil følge opp Kirkemøtets oppfordring til flere besøk og økt utveksling mellom Den norske kirke og kirkene i Midtøsten. MKR vil i denne sammenheng særskilt arbeide for at de som organiserer og deltar på turer til Israel og Det palestinske området i regi av menigheter, bispedømmer og kristne organisasjoner, blir bevisste på hvorledes man opptrer i Det palestinske området og ikke styrker den militære okkupasjon ved sin tilstedeværelse. Det frarådes å bo i ulovlige bosettinger, og det oppfordres til å bruke palestinske reisearrangører når en reiser i palestinske områder.

MKR ønsker å bidra med veiledning i forbindelse med turer som foregår i regi av Den norske kirke, i samarbeid med vår lutherske søsterkirke og andre samarbeidspartnere i regionen. MKR vil bidra til at norske kristne som besøker Israel og Det palestinske området, blir eksponert for realitetene i området og uttrykker solidaritet med både kristne, jøder og muslimer. Det må forutsettes at alle slike turer inneholder møtepunkter med Den norske kirkes nærmeste samarbeidspartnere og besøk hos de levende, kristne menighetene – både i Israel og i Det palestinske området.

Arrangører av pilegrimsreiser til Det hellige land og pilegrimssentre og andre institusjoner som samarbeider med Jerusalem som pilegrimsby må være særlig oppmerksom på byens status og på hva som skjer i Øst-Jerusalem. En pilegrimsreise er ingen turistreise, men en reise i Jesu forspor som hans disippel, og da må en ha oppmerksomheten vendt ikke bare mot bibelhistorien men også mot situasjonen i dag.

⁴ Jf. Uttalelsen fra Mellomkirkelig råd og Islamsk Råd Norge om religiøs ekstremisme 22.11.2011

MKR vil også oppfordre teologiske læresteder og fagmiljøer som arrangerer studiereiser og studieopphold, å inkludere besøk i menigheter og hos Den norske kirkes samarbeidspartnere. MKR vil tilby seg å bidra med informasjon om Den norske kirkes engasjement i Midtøsten, relevant studiemateriell, forslag til program og formidling av kontakter under forberedelsen av slike studieopphold.

MKR vil også oppfordre til at kirkelige grupper besøker flere land i Midtøsten og uttrykker støtte og solidaritet med både de kristne og den øvrige befolkningen. Folket i Egypt gjennomlever nå en svært kritisk periode og MKR vil derfor oppfordre i kristne i Norge til å besøke landet og styrke samarbeidet med kirkene der.

3.2 Kirkenes rolle i Midtøsten

MKR vil prioritere å ha et fokus på Midtøstens kristne kirker av flere grunner:

De kristne har på grunn av ulike konflikter i området og ustabile økonomiske og politiske forhold havnet i en svært krevende situasjon. Ekstrem islam og ekstrem jødedom bidrar også til dette. Dette fører blant annet til en økende og alarmerende emigrasjon av kristne fra Midtøsten. MKR ønsker å bidra til et økt kunnskapsnivå i Norge om de kristnes situasjon i Midtøsten, og vi vil særlig nyansere forestillingene om at kristne forfølges og emigrerer på grunn av islam. Den norske kirkes delegasjonsreise til flere land i Midtøsten våren 2012 etterlot et klart inntrykk av at hovedgrunnen til at kristne emigrerer fra Midtøsten, er utsikten til bedre økonomiske levekår, utdanning og arbeid. I hvilken grad politiske og religiøse forhold er utslagsgivende, varierer fra land til land. Man merker en usikkerhet i forhold til utviklingen i Egypt og Syria og fortvilelse over den israelske okkupasjonen. Vi må lytte til de kristnes egne fortellinger om at selv om de tallmessig er minoriteter, opplever de seg historisk og kulturelt som betydningsfulle i sine samfunn. At vi i Vesten omtaler dem som «minoriteter», kan føre til ytterligere stigmatisering og gjøre dem mer utsatte. Det finnes også mange fortellingene om fredelig sameksistens mellom kristne og muslimer. Men nyanseringene må ikke gjøre oss blinde for at kristne enkelte steder diskrimineres, trakasseres og forfølges for sin tros skyld.

Arbeid for religionsfrihet og minoriteters rettigheter skal være et prioritert område for MKR i årene framover. MKR ønsker å rette et offentlig fokus på diskriminering og forfølgelse av kristne på en slik måte at vår eksponering av dette ondet ikke bidrar til å forsterke problemene for de kristne. Derfor må vi være særdeles lydhøre for hvordan de som rammes, ønsker at vår solidaritet skal uttrykkes. Det er også avgjørende viktig at vi i vår omsorg for utsatte grupper, ikke utelukkende er opptatt av de kristne, men ser at også andre minoriteter utsettes for diskriminering. MKR vil derfor arbeide for beskyttelse av *alle* utsatte grupper i Midtøsten.

Kristne spiller en viktig rolle for fred og forsoning. Når Midtøstens kristne velger å forlate området, blir også samfunnet mindre heterogent. En støtte til kristne kan være en støtte til et flerkulturelt og pluralistisk samfunn som tjener hele regionen. Men de kristne er ikke noen ensartet gruppe. Kirkeledere og kristne grupper har tidvis spilt en problematisk rolle i Midtøsten. Til tross for dette representerer kristne ofte moderate krefter og demokratiske verdier – og utgjør således en viktig motvekt til andre mindre demokratiske og ekstreme strømninger i området.

Omveltningene under 'Den arabiske våren' har tydeliggjort at kristne har spilt en tvetydig rolle i enkelte av statene, for eksempel i Egypt og Syria. Som gruppe har de kristne blitt brukt i autoritære regimers maktspill, noe som gjør dem til en sårbar og utsatt rolle. De er også blitt offer for den internasjonale 'krigen mot terror'. Dette har vi erfart i Irak hvor hundretusener

av kristne har emigrert. Kirkelederne i Midtøsten ønsker demokratiseringen velkommen, men ønsker samtidig å bidra til en utvikling som gjør at kristne kan opprettholde sin plass og rolle i de ulike samfunn i Midtøsten.

I de neste to årene blir det viktig for MKR å følge den politiske utviklingen, særlig i Egypt. MKR ønsker gjennom samarbeidende organisasjoner å støtte demokratiseringen, arbeidet med ny grunnlov og styrke kirkenes samfunnsbyggende rolle. MKR må være særlig på vakt mot en utvikling som gjør de gruppene som sikrer etnisk, religiøs og politisk mangfold - inkludert kristne - mer utsatt for diskriminering og forfølgelse. MKR vil også følge utviklingen i Syria nøye.

Kirkene i området driver et omfattende diakonalt arbeid som utgjør en viktig ressurs for flere enn dem som er kristne. Kirkene har utviklet sosiale tjenester som kommer hele befolkningen til gode. De driver barne- og ungdomsskoler, yrkesskoler, sykehus, klinikker, senter for handikappede og ungdomsaktiviteter. I vår sammenheng er som tidligere nevnt videreføring av støtten til Augusta Victoria sykehuset, støtte til Middle East Council of Churches og den lutherske kirkens skolearbeid viktig.

Alle kristne kirker har sitt utgangspunkt i det som skjedde på de bibelske stedene i denne regionen, med et særlig fokus i Israel/Palestina, men ikke bare der. Kirken som et verdensvidt og økumenisk fellesskap trenger på en særlig måte at det er kristne som ber og vitner om vår felles tro nettopp her, og at de bruker og tar vare på de hellige stedene som tegn på kirkens budskap.

Også de økumeniske relasjonene i Midtøsten er sammensatte og i blant utfordrende. Dette gjelder for eksempel relasjoner mellom de historiske kirkene, messianske jøder og nyere evangelikale grupper. MKR ønsker å bidra til sterkere økumenisk samarbeid i regionen, bl.a. gjennom Middle East Council of Churches.

3.3 Fredsbygging og religionsdialog

MKR mener at religionsdialog er nødvendig og velegnet for å bygge fred i Midtøsten. Fordi religion er en del av konfliktene, tror vi at de også kan – og må – være en del av fredsløsningene. Særlig i Israel/Palestina-konflikten spiller de religiøse lederne, både jødiske, kristne og muslimske, viktige samfunnsroller, også på grunn av sin tilgang til politiske myndigheter. (Dette gjelder særlig jødiske og muslimske institusjoner og miljøer). I en situasjon hvor den politiske fredsprosessen står i stampe, er kontakten mellom religiøse ledere særdeles viktig.

MKR vil prioritere arbeidet til Rådet av religiøse institusjoner (Council of Religious Institutions of the Holy Land, CRIHL). MKR vil også videreføre kontakten med Jordanian Interfaith Coexistence Research Center (JICRC).

Samarbeidet med religionsdialogarbeidet til Kirkenes Verdensråd er også svært viktig i denne sammenheng. MKR bidrar med midler fra Utenriksdepartementet programmet *Christian Presence and Witness in the Arab World*, og vi er også engasjert i Jerusalem Inter-Church Centre.

Middle East Council of Churches er en viktig samarbeidspartner for Kirkenes Verdensråd, Kirkens Nødhjelp og således også for MKRs arbeid med økumenikk og religionsdialog i Midtøsten.

MKR er opptatt av synergieffekter i religionsdialogen mellom det som skjer i Norge, og de erfaringer vi høster i Midtøsten. MKR vil gjennom dialoggruppen *Abrahams barn* ta initiativ til en kristen-jødisk-muslimsk-delegasjonsreise til Midtøsten høsten 2012.

Religionsdialog vil være en viktig prioritering fordi det både i Norge og i Midtøsten forekommer en spisset diskusjon om forholdet mellom religioner og om religioners plass i samfunnet. Det er likevel ikke slik at alt som bærer navnet ”dialog” er noe MKR kan og bør støtte. Med utgangspunkt i retningslinjedokumentet om religionsdialog⁵ vil rådet forsøke å prioritere prosjekter. MKR anerkjenner at dialogarbeid i regionen må skje på partenes premisser. Samtidig vil vi særlig jobbe for at kvinner og kvinners stilling er en del av dialogene. I denne sammenheng er MKRs økonomiske støtte til kvinnesaken i Den lutherske kirken et viktig bidrag.

4. Rolleforståelse og målgrupper

Et titalls norske organisasjoner er engasjert i Midtøsten. MKR skal ikke drive egne prosjekter i regionen, men støtte kirkelige partneres arbeid.

MKR's viktigste samarbeidspartnere er:

- Den lutherske kirken i Jordan og Det hellige land (samarbeid med Borg bispedømme)
- Det lutherske verdensforbund (Stiftelsen Oljeberget, Augusta Victoria sykehuset)
- Kirkenes Verdensråd (Jerusalem Inter-Church Centre, Palestine Israel Ecumenical Forum (PIEF), Ecumenical Accompaniment Programme in Palestine and Israel (EAPPI))
- Middle East Council of Churches (MECC)
- Council of Religious Institutions of the Holy Land
- Jordanian Interfaith Coexistence Research Center
- Kairos Palestine

- Stiftelsen Oljeberget
- Kirkens Nødhjelp
- Norges Kristne Råd
- Misjonsorganisasjonene i SMM (særlig Den Norske Israelsmisjon, Det Norske Misjonsselskap og Stefanusalliansen)
- KFUK-KFUM Global
- Sabeels Venner Norge

- Det Mosaiske Trossamfund og Islamsk Råd Norge
- Utenriksdepartementet

MKR skal også spille en rolle her hjemme i forhold til den norske offentligheten og politiske miljøer, og vi har et særlig ansvar i forhold til kristne miljøer. Ved å kommunisere et sannferdig bilde av hva som skjer og utforske hvilke veier som fører til fred, bør Den norske kirke spille en viktig opinionsdannende rolle.

I den offentlige debatten vil MKR som et kirkelig organ særlig legge vekt på å synliggjøre de kristnes situasjon i Midtøsten og kirkenes bidrag til fred og forsoning. Men vi vil også synliggjøre andre grupper og ikke minst det samarbeidet som pågår mellom trossamfunn og organisasjoner på tvers av religiøse grenser. Skal kirkene kunne bidra til rettferdig fred, må det skje gjennom et samarbeid både med jøder og muslimer.

⁵ MKR 14/08: *Hovedprinsipper for Mellomkirkelig råds interreligiøse engasjement*

Vi vil dele erfaringer fra religionsdialoger og tydeliggjøre hvorledes religiøse aktører kan spille en viktig rolle sammen med andre i det sivile samfunnet, for å bidra til demokratisk utvikling i de ulike landene i Midtøsten. MKR vil ha et særlig fokus på Israel, Det palestinske området, Egypt og Syria.

MKR må bli dyktigere til å kommunisere godt om konflikten mellom Israel og palestinerne i forhold til ulike miljøer i Den norske kirke og i vårt økumeniske samarbeid her hjemme. MKR vil de neste to årene særlig fokusere på bibelbruk og teologiske forhold knyttet til Det hellige land (bl.a. ved bokutgivelse om Kairosdokumentet). MKR vil også tydeliggjøre hva den israelske okkupasjonen innebærer, og vi vil oppfordre til etisk ansvarlige studie- og pilegrimsreiser til regionen.

5. Konkretiseringer av MKRs arbeid 2012-14

(Ref. KMs vedtak i 2008)

5.1 Norsk kirkelig kontekst: teologisk og etisk holdningsskapende arbeid om Israel og Det palestinske området

MKR vil gjennom sitt arbeid bidra til å gi et sannferdig bilde av den israelsk/palestinske konflikten, både historisk og aktuelt. MKR vil særlig bidra til en bredere kirkelig forståelse av de etiske og teologiske problemstillingene som reises i møte med den aktuelle konflikten.

- a) Synliggjøre KM-saken fra 2008 på nytt ved stadig å minne om den, og ved at den ligger tilgjengelig på kirken.no.
- b) Utvikle en informasjons- og kommunikasjonsstrategi. Delta i debatter i media, være aktive på møter og lignende og bidra med artikler og innlegg om aktuelle saker. MKRs stab skal være aktive bidragsytere på kirkelige arrangementer og i den offentlige debatten.
- c) Utruste og utfordre lokalmenigheter og andre til å arbeide med de teologiske problemstillingene som reises i møte med den aktuelle konflikten i Israel og Det palestinske området. Spre Kairosdokumentet og MKRs bok om dokumentet. (Publiseres høsten 2012). Stimulere til fornyet teologisk refleksjon. Bidra til nye samtaler i Norges Kristne Råd.
- d) Utruste og utfordre lokalmenigheter og andre til å arbeide med de etiske problemstillingene som reises i møte med den aktuelle konflikten i Israel og Det palestinske området ved å delta i den årlige *Kirkeuka for fred i Israel og Palestina* i regi av Kirkenes Verdensråd.
- e) Bruke deltakere fra KVs ledsagerprogram (EAPPI) som ressurser i holdningsarbeidet i Norge.
- f) Samarbeide med utdanningsinstitusjoner og andre relevante partnere om å øke den generelle bevisstheten og kunnskapen om utviklingen i Midtøsten. Arbeidet i Komiteen for Internasjonale spørsmål, Teologisk nemnd og Norges Kristne Råd er viktige arenaer for å bidra til dette.

5.2 Utveksling, besøk og vennskapssamarbeid

MKR vil gjennom sitt arbeid bidra til økt kunnskap og solidaritet gjennom tettere kontakt og gjensidig erfaringsutveksling mellom kristne i Norge og i Midtøsten ved å legge til rette for gjensidige besøk.

- a) Delta i kirkelige delegasjonsreiser til ulike land i Midtøsten og bidra til økt deltakelse av ungdommer på slike turer.
- b) Oppfordre lokalmenigheter til å utvikle og styrke kontakten med lokale menigheter i Midtøsten gjennom å besøke dem, inngå vennsapsavtaler og benytte bispedømmenes kontakter i Midtøsten, i særlig grad Hamar (Syria), Tunsberg (Egypt) og Borg (Det palestinske området).
- c) Bruke SMM-arbeidet til å formidle kontakt mellom menigheter i Dnk og kirker og menigheter misjonsorganisasjonene samarbeider med i Midtøsten. Særlig aktuelt er NMS (Egypt) og DNI (Israel).
- d) Bidra til å rette fokus mot barn og unges situasjon i Midtøsten ved å inkludere besøk til kirkelig barne- og ungdomsarbeid, skoler og andre institusjoner som arbeider med barn på reiser i Midtøsten.
- e) Bidra til at ungdom fra Den norske kirke hver sommer deltar på Sabeels ungdomskonferanse (økonomisk støtte fra MKR).
- f) Være en ressurs for og bidra med informasjon til norske kristne som vil reise til regionen. Styrke kontakten med arrangører av reiser, særlig reiser som foregår i regi av menigheter, bispedømmer og organisasjoner i Dnk. Jobbe for at flere kristne benytter palestinske turoperatører, gjestehus og hoteller når de reiser på pilegrimsreise til Jerusalem og Betlehem. Oppdatere og gjøre brosjyren *Kristne gjestehus i Midtøsten* bedre kjent. Utarbeide en kortfattet oversikt over Dnks engasjement og kontakter i Midtøsten som sendes bispedømmene til bruk i deres planlegging av turer til regionen.
- g) Legg til rette for besøk til Norge fra Midtøsten, inkludert palestinske kristne og Jesus-troende jøder, bl.a. ved å invitere dem til å bidra i *Kirkeuka for fred i Israel og Palestina*.
- h) Oppfordre norske lokalmenigheter til å opprette kontakt med kristne med bakgrunn fra Midtøsten som nå bor i Norge, inkludere dem i våre fellesskap og bruke deres kontakter og ressurser i gudstjenester og andre arrangementer.
- i) Rekruttere flere norske til KV's ledsagerprogram (EAPPI) i samarbeid med prosjektets norske styringsgruppe

5.3 Den Lutherske kirke i Jordan og Det hellige land

MKR vil gjennom sitt arbeid fortsette å gi åndelig, moralsk og økonomisk støtte til vår søsterkirke i Jordan og Det hellige land (ELCJHL). Vi vil styrke bevisstheten i Dnks menigheter om at vi står sammen med denne kirken gjennom LVF- fellesskapet og i den globale kirkens felles oppdrag om misjon og diakoni.

- a) Evaluere søsterkirkesamarbeidet og utvikle samarbeidet med Borg bispedømme.
- b) Det skal sendes ut årlig utfordring til menighetene i Dnk om å be regelmessig for rettfærdig fred i Midtøsten og gi årlige offer til vår lutherske søsterkirke i Jordan og Det hellige landet.
- c) Videreføre den økonomiske støtten (OVF-midler) til ELCJHLs kvinnearbeid.
- d) Ta initiativ til et konkret samarbeid mellom ELCJHLs kvinnedesk og kvinnearbeid i Dnk, for eks. ved å arrangere felles seminarer.
- e) Utvikle et nytt OVF-prosjekt når nåværende prosjektstøtte utløper etter 2014.
- f) Bidra til ELCJHLs kirkelige arbeid og skolearbeid i samarbeid med Kirkens Nødhjelp.
- g) Ta initiativ til at ELCJHL blir tema både i Nasjonalkomiteen for LVF og SMM-samarbeidet.
- h) Arbeide for gode økumeniske relasjoner gjennom å ta denne tematikken opp i samtaler med ELCJHLs ledelse.

5.4 Internasjonalt og økumenisk samarbeid

MKR vil gjennom sitt arbeid videreutvikle samarbeidet med LVF og KV og bidra til sikre økonomisk støtte fra Utenriksdepartementet til dette arbeidet. MKR vil vurdere hvorledes vi kan etablere et fornyet samarbeid med MECC.

- a) Videreføre arbeidet i Stiftelsen Oljeberget, hvor MKRs generalsekretær er styreleder. Videreføre det økonomiske samarbeidet med Utenriksdepartementet.
- b) Ivareta samarbeidet med LVF og Augusta Victoria-sykehuset og boligprosjektet på Oljeberget.
- c) Videreføre samarbeidet med rådgiver for LVFs president
- d) Delta i KVs Palestine Israel Ecumenical Forum (PIEF)
- e) Rekruttere til ledsagerprogrammet EAPPI (KV)
- f) Arbeide for at flere norske menigheter og kirkesamfunn deltar i *Kirkeuka for fred i Israel og Palestina* (KV)
- g) Delta i KVs prosjekt *Christian Presence and Witness in the Arab World*, gjennom økonomisk støtte (UD-samarbeid). Delta på KVs konferanse i Midtøsten i des-2012.
- h) Videreutvikle kontakten med Kairos-Palestine
- i) Videreutvikle samarbeidet med Jerusalem Inter-Church Centre (KV)
- j) Utvikle et nærmere samarbeid med Middle East Council of Churches (MECC), eventuelt ved å delta i MECCs Core Group.
- k) Vurdere, sammen med KN, å bidra med våre Midtøstenerfaringer ved å lage et arrangement under KVs generalforsamling i 2013.
- l) Ta initiativer til å utvikle gode relasjoner mellom ELCJHL og andre av MKRs samarbeidspartnere

5.5 Arbeid for religionsfrihet, minoriteters rettigheter og støtte til kristent nærvær i Midtøsten

MKR vil i samarbeid med andre bidra til oppmerksomhet og engasjement rundt religionsfrihet generelt i Midtøsten og spesielt de kristnes situasjon. (Dette målet er også inkludert i mange av de foregående punktene).

- a) MKR vil levere bidrag til UD's prosjekt om minoritetsbeskyttelse.
- b) MKR vil arrangere en konferanse om trosfrihet og de kristnes situasjon i Midtøsten der SMM-organisasjonene inviteres til å være medarrangører.
- c) MKR vil utvide sitt samarbeid om trosfrihet med Stefanusalliansen. Støtte opp om *Søndag for forfulgte*. Bidra til at trosfrihet i sterkere grad blir et tema i SMM-samarbeidet.
- d) Lage materiell til freds- og menneskerettighetssøndagen.
- e) Bygge ut kontakten med kirkene i Egypt gjennom relevante samarbeidspartnere som Det Norske Misjonsselskap og Bibelselskapet i Egypt. Følge arbeidet med ny grunnlov og demokratibyggning.
- f) Opprette kontakt med menneskerettighetsaktører på israelsk og palestinsk side, i samarbeid med blant annet Kirkens Nødhjelp, Sabeel og Karibu.
- g) Motarbeide alle former for antisemittisme. MKR vil sammen med Kirkelig dialogsenter i Oslo utvikle ressursmateriell om religiøse minoriteter til bruk i trosopplæringen. Dette følges opp i samarbeid med Det Mosaiske Trossamfund og Islamsk Råd Norge.

5.6 Arbeid med religionsdialog i Midtøsten

MKR vil gjennom sitt arbeid styrke arbeidet med religionsdialog i Midtøsten som et bidrag til fredsbygging.

- a) Videreføre samarbeidet med Det interreligiøse rådet i Jerusalem (CRIHL). Invitere Rådets medlemmer med ulik trosbakgrunn til Norge. Oppsøke Rådet ved besøk, be Rådet legge til rette for møter med engasjerte jøder, kristne og muslimer.
- b) Opprettholde kontakten med Jordanian Interfaith Coexistence Research Centre (JICRC) i Amman. Avklare om MKR skal videreføre den økonomiske støtten. Invitere direktøren til Norge.
- c) Sette kvinner og ungdoms stilling på dagsordenen i den interreligiøse dialogen

5.7 Norsk offentlighet: Politisk og opinionsdannende arbeid

MKR vil gjennom sitt arbeid bidra i den norske offentligheten til å gi et sannferdig bilde av den israelsk/palestinske konflikten, inkludert spørsmål om trosfrihet for kristne og andre religiøse minoriteter i Midtøsten. Tydeliggjøre forfølgelse av minoriteter. MKR vil også motvirke retorikk og politikk som bygger opp under forestillingen om sivilisasjonskonflikt mellom Vesten og det muslimske Midtøsten. MKR vil synliggjøre erfaringer fra Midtøstens kristne som blir satt i en vanskelig posisjon gjennom slik retorikk og politikk.

- a) Videreutvikle dialogarbeidet mellom MKR og Islamsk Råd og Det Mosaiske Trossamfund, også i forhold til spørsmål knyttet til Midtøsten. Arrangere delegasjonsreise for dialoggruppen *Abrahams barn* til Midtøsten vinteren 2012.
- b) MKR vil høsten 2012 delta på markeringen av at det er 60 år siden deportasjonen av jøder fra Norge til Tyskland under 2. verdenskrig.
- c) Videreutvikle sitt samarbeid med Utenriksdepartementet, særlig knyttet til KVs arbeid i Midtøsten, Stiftelsen Oljeberget (Augusta Victoria-sykehuset) og Det interreligiøse rådet i Jerusalem (CRIHL).
- d) Styrke bevisstheten og engasjementet hos norske myndigheter for situasjonen til Midtøstens kristne slik at de sikres gode fremtidige levekår i regionen, og utrustes til å spille en konstruktiv rolle for forsoning og samfunnsbygging. Gi innspill til UDs prosjekt om minoritetsbeskyttelse.
- e) Oppfordre norske myndigheter til å gi opphold til kristne fra Midtøsten som må flykte på grunn av sin tro.
- f) Arbeide for at norske myndigheter legger press både på palestinske myndigheter og Israel for å respektere menneskerettigheter, garantere for minoriteters rettssikkerhet og få til en fredsløsning.
- g) Arbeide for at norske myndigheter legger press på Israel for umiddelbart å oppheve blokaden av Gaza, avskaffe okkupasjonen og stanse alle nye israelske bosetninger på okkupert jord, samt stoppe fordrivingen av palestinere fra Øst-Jerusalem.
- h) Arbeide for at ingen norske selskaper eller statlige fond investerer i firmaer som bidrar til å opprettholde den ulovlige okkupasjonen, og at vi heller ikke handler varer som er ulovlig produsert i Det okkuperte palestinske området. MKR vil arbeide for at norske myndigheter får til en ordning for merking av varenes opprinnelsessted.